

कर्मात्तर (कर्मन् + घत्तर) n. Zwischenraum einer heiligen Handlung, die Zwischenzeit wo eine Opferhandlung ruht MBh. 1, 2200. R. 1, 13, 21.

कर्मात्तिक (von कर्मात्त) m. Arbeiter, Handwerker R. 1, 12, 7. 29. 2, 80, 2. विष्टिकर्मात्तिका: 82, 19.

कर्मीर m. 1) faber, Werkmeister, Schmied H. 920. MBD. r. 129. ब्रह्म-णास्पतिरेता सं कर्मीर इवाधमत् RV. 10, 72, 2. ये धीवानो रथकाराः कर्मी-रा ये मनीषिणः AV. 3, 5, 6. VS. 16, 27. 30, 7. M. 4, 215. Jāg. 1, 163. Suçr. 1, 28, 15. — 2) Bambus AK. 2, 4, 5, 26. MBD. Avertroha Carambola Lin. (कर्मीर) Riān. im ÇKDa. कर्मीरवन n. N. pr. einer Localität gaṇa तुभादि zu P. 8, 4, 29. — Von कर्मन्.

कर्मीरक m. Avertroha Carambola Lin. (vgl. कर्मीर) Riān. im ÇKDa. unter कर्मरङ्ग.

कर्मीरि (कर्मन् + घर्ह) m. Mann (der Werke würdig) Riān. im ÇKDa. कर्मिक (von कर्मन्) adj. handelnd gaṇa ब्रीह्यादि zu P. 5, 2, 116. gaṇa पुरोहितादि zu 5, 1, 123.

कर्मिन् (wie eben) adj. handelnd, fungierend, Werken nachgehend, arbeitend, ein Gewerbe betreibend gaṇa ब्रीह्यादि zu P. 5, 2, 116. कर्मि-पो धर्म भक्तयेयुः Āc. Ca. 4, 7. यत्कर्मिणो न प्रवेदयन्ति रागातेनानुराः ती-पालोकाश्चवर्ते MND. Up. 1, 2, 9. कर्मि-यश्चाधिका योगी Bhag. 6, 46. MBh. 3, 1103. 14, 604. Bhāg. P. 1, 3, 8. 6, 3, 6. शत्रुर्कर्मकर्मिणाम् Jāg. 2, 265. अन्धजटालीवव्यसनिव्याधितादीनामकर्मिणः BAUDH. in Dā. 163, 19. पाप-कर्मिन् Missethäter MBh. 1, 6818. 18, 51. अग्रमु० 13, 2386. रौद्र० 1, 2545. 3, 14486. घोर० R. 3, 67, 18. पुण्य० 29, 26. पुण्यवाग्बुद्धिकर्मिन् (von पुण्य + वाच्-बुद्धि-कर्मन्) dessen Reden, Gedanken und Thaten rein sind MBh. 17, 96. — Vgl. अनायकर्मिन्.

कर्मिष्ठ superl. zu कर्मिन् ÇKDa. nach der Grammatik.

कर्मिणि adj. von कर्मन् am Ende eines comp.: यत्किंचात्रानुष्टुप्कर्मिणि-म् ÇAT. Br. 10, 6, 3. — Vgl. अलंकर्मिणि.

कर्मीरि v. l. für किमीरि Sch. zu AK. 1, 1, 4, 26.

कर्मेन्द्रिय (कर्मन् + इन्द्रिय) n. ein Organ für sinnliche Verrichtungen (gegenüber dem बुद्धीन्द्रिय einem aufnehmenden Sinnesorgan), deren fünf angenommen werden: After, Schamglied, Hände, Füße und Stimme, AK. 1, 1, 4, 17. GARBHOP. in Ind. St. 2, 71. M. 2, 91. Jāg. 3, 92. MBh. 14, 1116. Suçr. 1, 310, 12. 311, 1. Śāṅkh. 2, 6.

कर्व्, कर्वति übermüthig —, stolz sein Dhātup. 13, 72. — Vgl. खर्व्, गर्व्.

कर्व् m. 1) Liebe. — 2) Ratte Uṇ. 1, 154.

कर्वट m. n. AK. 3, 6, 4, 33. 1) Bergabhang: कर्वटप्रदेश VJUP. 123; vgl. कर्वटक. — 2) Flecken, Marktplatz Tāik. 2, 2, 4. Vāśp. zu H. 972. Hā. 120. धनुःशतं परीणाहो ग्रामतेत्रात्तरं भवेत् । द्वे शते कर्वटस्य स्यान्न-गरस्य चतुःशतम् ॥ Jāg. 2, 167. n. Stadt Ġarṭu. im ÇKDa. — 3) m. N. pr. eines Landes oder Volkes: कर्वटाधिपति MBh. 2, 1098. Varā. Bh. S. 14, 5 in Verz. d. B. H. 240. — 4) f. कर्वटो N. pr. eines Flusses R. Goan. 2, 73, 3.

कर्वटक Bergabhang VJUP. 216. — Vgl. कर्वट 1.

1. कर्वर (von 1. कर) n. That, Werk Naigh. 2, 1. अन्यदद्य कर्वरमन्यदु-द्यो ऽसंज्ञं सन्मुहुराचक्रिन्दिः RV. 6, 24, 5. अतः श्नोपि कर्वरा पुत्राणि 10, 120, 7. AV. 7, 3, 1. Die Bed. des Wortes AV. 10, 4, 19 (सं हि शीर्षाण्यग्रं)

पौञ्जिष्ठ इव कर्वरम् ist schwer zu bestimmen, da auch die Bed. von पौञ्जिष्ठ nicht klar ist.

2. कर्वर oder कर्वर 1) adj. gesprenkelt AK. 1, 1, 4, 26, v. l. — 2) m. a) Sünde MBD. r. 129. — b) Tieger Uṇ. 2, 117. MBD. r. 123. — c) ein Rakshas Uṇ. H. c. 36. MBD. — d) eine best. Arznei MBD. r. 129. — 3) f. a) ein Bein. der Durgā MBD. r. 123. 129. — b) das Blatt der Asa foetida (vgl. कर्वी, कर्वरी, कारवी) Ġarṭu. im ÇKDa. — Vgl. कर्वर.

कर्प्, कर्षयति; चर्कर्ष; कृशित्वा und कर्शित्वा P. 1, 2, 25. Vop. 26, 205. abmagern, unansehnlich werden: मासान्येव मेयते मेयन्ति मासानि कर्षयतः कर्षयति ÇAT. Br. 11, 1, 3, 34. य एषा ज्योतिष्मा उत पश्यकर्ष AV. 12, 3, 16. कृशित abgemagert Ait. Br. 2, 3. Nach Dhātup. 26, 117 mit transil. (caus.) Bed.: कर्षयति चन्द्रं कृशयतः die dunkle Hälfte des Mondes lässt den Mond abmagern DURGAD. bei West. — caus. कर्षयति abmagern lassen, mager halten: कर्षयेद्वक्ष्येचापि सदा स्थूलकृशो नैरा Suçr. 1, 129, 17. 239, 6. कृशं वृक्षयति स्थूलं कर्षयति (sic) 2, 196, c. कर्शित 33, 7. 1, 97, 21. तुद्यवायव्यायामकर्शित 173, 11. कर्शयतः (v. l. कर्षयतः, die Scholl.: = कृशं कुर्वतः, कृशिकुर्वतः) शरीरस्य भूतग्राममेततः । मां चैवा-तः शरीरस्थम् Bhag. 17, 6. प्रजार्थव्रतकर्शिताङ्ग Ragu. 2, 73 (Calc. Ausg. कर्षित). Kumāras. 3, 48. शोककर्शित R. 1, 54, 2. 2, 38, 17. 42, 10. N. (Bopp) 12, 28. 16, 33. स तेन (शापामिना) कर्शितः 20, 31. An den drei letzten Stellen hat die Calc. Ausg. कर्षित und dieses ist wohl auch die richti- gere Lesart. — Vgl. कर्शन und कृश.

— अथ caus. mager —, unansehnlich machen, entstellen: न यं जर्ति शरीरे न मासा न द्याव् इन्द्रमवकर्षयति RV. 6, 24, 7.

— वि caus. dass.: इदं ममाचक्ष्व तवाधिमूलं वसुधरे येन विकर्शितासि Buig. P. 1, 16, 25.

कर्शन (von कर्प् im caus.) 1) adj. mager machend Suçr. 1, 189, 1. 190, 1. Vgl. अक्रामकर्शन, सपत्नकर्शन. — 2) m. Feuer MBh. 13, 6307. Vgl. कृशानु.

कर्शक m. Bez. von Unholden: कर्शकस्य विशाफस्य द्यौष्पिता पृथिवी मा-ता AV. 3, 9, 1.

कर्ष्य m. N. einer Pflanze, = कर्वर Riān. im ÇKDa. — Vgl. कार्ष्य, कार्ष्य.

1. कर्ष्, कर्षति Dhātup. 23, 21; चर्कर्ष, चर्कर्षय P. 7, 2, 62; Sch.; कर्त्तृ-ति und कर्षयति; कर्षा und कृषा (P. 6, 1, 59. Kār. 5 aus der Siddh. K. zu P. 7, 2, 10); अकृदत् अकृदति und अकृदति P. 3, 1, 44. Vārt. Siddh. K. 130, a, 8. Vop. 8, 77. 78; hier und da auch med.; कृष्टम्; partic. pass. कृष्ट. 1) ziehen, anziehen, schleppen, hinundherziehen, zerren, zausen, mit sich fortziehen: दत्तिं सु कर्ष विषितं न्यञ्जम् RV. 5, 83, 7. गोधा तस्मा अयथं कर्षयेत् 10, 28, 10. दन्तिणाकर्षत् ÇAT. Br. 7, 4, 4, 39. उदीचः कृष्य-माणस्य 3, 8, 2. कर्षयेन् न चैन् कर्षेत् (züchtigen) AV. 15, 13, 7. — या-ममज्ञां कर्षति er zieht die Ziege in's Dorf Siddh. K. zu P. 1, 4, 51. निगृह्य तं बलादीमो विस्फुरत् चर्कर्ष ह । तस्माद्देशाद्वन्यष्टौ सिंहः तुद्रमगं यथा ॥ MBh. 1, 6001. धातृप्रति चर्कर्षा सो ऽस्त्रपातादत्तसम् 6468. कथम् — स-भो कृष्येत मादृशी 3, 521. Draup. 3, 25. 9, 12. Çik. 173. पुनः कर्षतु वृत्त्यर्थे यस्ते कुरति पुष्करम् 13, 4580 (परिकर्षतु 4545). आकर्षकृष्टम् — वाणम् Ragu. 9, 57. (शरम्) बलवत्कर्ष्य MBh. in Benf. Chr. 40, 10. तूणार्थकृष्ट श-रम् Çik. 131. नाथवतीमनायवच्चर्कर्ष वायुः कदलीमिवार्ताम् MBh. 2, 2227.